

**EVROPSKÉ STŘEDISKO PRO PREVENCI A KONTROLU NEMOCÍ (ECDC),
EVROPSKÁ KOMISE (EK) A SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE (SZO)**
*EUROPEAN CENTRE FOR DISEASE PREVENTION AND CONTROL (ECDC),
EUROPEAN COMMISSION (EC), AND WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO)*

42. jednání poradního sboru ECDC

Forty-second meeting of the ECDC Advisory Forum

Jan Kynčl

12. a 13. května 2015 se ve Stockholmu konalo 42. jednání poradního sboru ECDC (ECDC Advisory Forum, dále jen AF). První půlden se uskutečnilo **společné jednání členů AF s National Microbiology Focal Points (NMFP)**.

Marc Struelens (ECDC Chief Microbiologist) seznámil o dalším vývoji plánu integrace molekulární typizace do surveillance v EU, v návaznosti na pilotní studii zaměřenou na onemocnění přenášená potravinami (salmonelóza, infekce vyvolaná Shiga toxin produkujícími *E.coli* (STEC), listerióza) a multirezistentní tuberkulózu. Recentně vznikl „molecular surveillance task force“, jehož členy jsou dobrovolníci – cca deset národních zástupců surveillance a mikrobiologie (účastní se dr. Pavla Křížová).

V letošním roce probíhá revize seznamu pro rozšíření „molekulárních aktivit“, v užším výběru je 11 nemocí + nově se zvažuje případné zapojení též infekcí vyvolaných *Clostridium difficile*, hepatitidy C nebo hepatitidy A.

Amanda Ozin (Office of the Chief Scientist) se věnovala projektu EULabCap 2013, o němž se detailně hovořilo na předcházejícím samostatném jednání mikrobiologů, včetně možností úprav metodologie. Cílem projektu je, mimo jiné, zhodnocení sil a zranitelnosti mikrobiologie ve veřejném zdravotnictví. Zaměření bylo na tři složky: primární diagnostiku, národní referenční laboratoře a podporu surveillance při šetření epidemií. Zdroji dat bylo 20 indikátorů z dat TESSy a 40 indikátorů poskytnutých NMFP. Mezi zranitelností se řadí např. řízení činnosti NRL nebo zapojení do systému akreditace či externího hodnocení kvality.

Vlastní 42. jednání poradního sboru ECDC zahájila úřadující ředitelka Andrea Ammon a vedl ho Mike Catchpole (ECDC Chief Scientist).

Obsahem jednání bylo:

Adoption of the Draft Programme

Předložený program byl schválen s doplněním vystoupení Mika Salminen (Finsko), v němž v zastoupení členů AF vyjádřil podporu a důvěru úřadující ředitelce.

Adoption of the draft minutes of the 41st meeting of the Advisory Forum (Stockholm, 18-19 February 2015)

Zápis z únorového jednání byl schválen s drobným komentářem od zástupce Evropské komise.

Update from ECDC on the main activities since the last Advisory Forum meeting

Andrea Ammon, která se 1. května ujala dočasně vedení ECDC, seznámila s hlavními činnostmi, mezi něž nadále

patřila účast na spoluřešení epidemie eboly. Za důležitá témata lze dále zařadit problematiku očkování (přetrvávající výskyt spalniček nebo hepatitidy A ze zmražených bobulových plodů - „berries“). Do konce letošního roku by ECDC rádo revidovalo systém TESSy, k tomuto účelu budou žádány od členských států připomínky.

Update on Disease Programme/Core Function: Disease Programme HIV, Sexually Transmitted Infections and Viral Hepatitis – priorities and strategic direction

Andrew Amato (Head of HIV, Sexually Transmitted Infections and viral Hepatitis Programme) prezentoval program zahájený na podzim 2006, na němž ECDC spolupracuje zejména s členskými státy EU, WHO, evropským monitorovacím střediskem pro drogy nebo UNAIDS.

Mezi priority patří zejména:

- Napříč jdoucí témata: snížit výskyt infekcí u MSM, zvýšit cílené testování,
- HIV: zvýšit testování mezi prioritní populací, snížit podíl nediodagnostikovaných případů,
- Hepatitis: podpořit členské státy (ČS) v lepším porozumění epidemiologie nemocí.

Byla připomenuta i Dublinská deklarace, která by měla být aktualizována. Nový EU akční plán k HIV by měl být v roce 2017, k hepatitidám zřejmě v 2016. Nová WHO globální strategie k HIV, hepatitidám a STD se očekává v květnu 2016. ECDC se aktuálně věnuje tématice omezeného používání kondomů nebo strukturálním determinantám přenosu STD u sexuálních pracovníků. Bylo diskutováno jakou zvolit strategii pro vědecký přístup (méně témat se širokým záběrem nebo více úzce zaměřených témat), k čemuž se reaguje obtížně a nelze jednoznačně zvolit jediné řešení, nicméně obecně je podpora spíše pro méně témat. Dále bylo okrajově diskutováno jakou zvolit strategii pro epidemiologii (zaměřit se na dosud méně probádané oblasti - behaviorální surveillance, ... - nebo konsolidovat stávající témata), kde zaznívá spíše podpora zatím ještě nerozšířovat působnost.

Scientific advice: update on assessments, reviews and guidance:

a) ECDC Advisory Forum – future ways of working

Mike Catchpole stručně komentoval mírně přepracovaný dokument. Rozsah bodů „pro informaci“ by kupř. neměl přesáhnout 25 % času jednání, pro pracovní skupiny by měly být předem k dispozici podkladové dokumenty. (Abychom

si plně užili plnění našich přání ze strany ECDC, na aktuální pracovní skupinu ECDC předložilo dokument v rozsahu 308 stran...) V diskusi zaznělo, že členové AF by měli mít možnost si zvolit účast v konkrétní pracovní skupině, aby se lépe využila jejich expertíza. Je též žádoucí sladit projednávaná témata, aby nedocházelo k překryvům s aktivitami Health Security Committee Evropské komise.

b) Advisory Forum Scientific Advice Priorities for ECDC 2017 Work Programme

Helena de Carvalho Gomes (Senior Expert, Evidence-based Public Health, Office of the Chief Scientist) uvedla, že ECDC v tuto chvíli zpracovává plán priorit na rok 2017, k nimž poskytli podněty členové AF a zástupci jednotlivých ECDC programů, jde především o sloučení či zobecnění některých navržených témat. Následně by v červnu mělo proběhnout standardní skórování pomocí IRIS (tj. Impartiality, Resources, Impact, Significance; byť zazněly pochybnosti, zda lze toto standardizovaně provést vzhledem ke značné odlišnosti navržených témat) a prioritní seznam by měl být prezentován na zářijovém jednání AF a následně též diskutován v listopadu na jednání správní rady.

Working Group sessions – Second External Evaluation of ECDC: Advisory Forum Opinion on Priorities in Responding to Main Findings, Conclusions and Recommendations

Všechny tři pracovní skupiny se tentokrát věnovaly stejnému tématu, diskusi o doporučeních druhého externího hodnocení ECDC. Hodnotící zpráva se věnuje činnosti ECDC v období 2008-2012, řada oblastí se aktuálně nachází již v jiné situaci. Kupř. pozice ECDC v mikrobiologii se významně zlepšila. Stále relevantní je však jednoznačně potřeba zřetelně definovat hranice mezi činností ECDC a činností ostatních EU agentur a WHO. Některé ČS mohou (chtějí) investovat do surveillance infekčních nemocí omezené prostředky; ECDC by si toto mělo uvědomovat a činit kroky ke zlepšení. Dále by bylo vhodné rozlišovat mezi klíčovými aktivitami (pro všechny ČS) a mezi aktivitami, které „je hezké provádět“. Další doporučení jsou např.:

- ECDC by se mělo více přiblížit ČS (být proaktivní; identifikovat mezery a umožnit je ČS překlenout),
- při stanovování priorit vzít v úvahu kapacitu ČS,
- uskutečňovat cílenější návštěvy zemí (umožnit ECDC aby pochopilo místní „výzvy“),
- zvážit provedení analýzy epidemiologických kapacit – EUEpiCAP, podobně jako již proběhlo v oblasti mikrobiologie,
- zařizovat více věcí vlastními pracovníky, omezit používání outsorsingu, který často provádí ti, co o konkrétní situaci mají jen omezené či povrchní znalosti.

Další výstupy z hodnocení provede správní rada a téma bude též obsahem zářijového strategického jednání (viz závěr).

Update from Public Health Capacity Unit: New ECDC Training Strategy

Karl Ekdahl (Head of Unit, Public Health Communication) prezentoval přepracovaný návrh strategie ECDC pro oblast vzdělávání. Podle ECDC je nyní lépe definována

primární cílová skupina a zdůrazněn přístup zohledňující potřeby ČS. Je vyzdvihován význam vzdělávání osob, které budou dále vzdělávat další („train the trainers“). Všeobecně je oceňován posun v návrhu ECDC, který zohlednil řadu minulých připomínek. Podle zástupce EK má ECDC dosti omezený mandát pro vzdělávání mikrobiologů, a to i přesto, že první výsledky jsou relativně slibné. Taktéž role a význam vzdělávání v rámci ČS (MS-track) by mělo být více zdůvodněné; řada účastníků MS-track oceňuje, využívá a podporuje. Autor zprávy zmínil potřebu vybalancovat poměr mezi EPIET/EUPHEM a krátkými kurzy pro experty, kteří jsou již nějakou dobu v praxi, neboť tyto kurzy by osvěžily jejich znalosti a přinesly jim rozšíření zkušenosti; přitom tyto pracovníci s vysokou pravděpodobností zůstanou nadále pracovat v oblasti veřejného zdravotnictví. Je třeba dále vyjasnit kritéria pro účast na vzdělávání; toto by nemělo činit jen ECDC, ale domluvit se společně s ČS, aby byly zohledněny jejich potřeby.

High rate of acquisition of faecal carriage of multidrug-resistant Enterobacteriaceae in international travellers: a threat to the EU?

Dominique Monnet (Head of Disease Programme, Antimicrobial Resistance and Healthcare-Associated Infections (ARHAI) velmi stručně prezentoval nárůst fekálního nosičství multirezistentních *Enterobacteriaceae* u mezinárodních cestovatelů, často z Asie. ECDC se tématu bude dále věnovat.

Update on Epidemic Intelligence

Denis Coulombier (Head of Surveillance and Response Support Unit) informoval o aktuálních činnostech:

- **EXPO** v Miláně: jedná se o masovou akci podobně jako různé velké sportovní události. Téma je řešeno ve spolupráci s Itálií, která je organizátorem.
- **ebola**: 11. května ECDC vydalo jedenáctou aktualizaci situační zprávy - hodnocení rizik. Situace v postižených zemích v Africe se pomalu zklidňuje, Libérie byla prohlášena jako prostá ebola, pracovníci ECDC strávili na misi v Guineji celkem 97 osobotýdnů. Zcela recentně byl přes EWRS nahlášen případ italského zdravotníka, který byl s dobrovolníky v Sierra Leone, u něhož došlo po návratu do Itálie k rozvoji příznaků a následně byla potvrzena ebola.
- invazivní kardiiovaskulární **onemocnění vyvolané *Mycobacterium chimaera***: onemocnění ve spojitosti s ochlazovacími/ohřívacími jednotkami u kardiiovaskulárních operací na otevřeném srdci byly evidovány v několika evropských zemích, šest případů ve Švýcarsku v období mezi 2008 až 2012. Celogenomová analýza prokázala, že izoláty agens v Německu a Nizozemí jsou identické. Mezi preventivní opatření může patřit dekontaminace zařízení, umístění zařízení mimo operační sál nebo odvod vzduchu ze zařízení mimo operační sál, aby nemohlo docházet ke kontaminaci vzduchu na operačním sále, neboť šíření aerosolem je pravděpodobná cesta přenosu nákazy. Riziko nákazy je obecně nízké, nelze však ignorovat. Vzhledem k identičnosti agens ve dvou zemích mohlo dojít ke kontaminaci vody v zařízení již u výrobce.
- **Salmonella Enteritidis na Riga Cup 2015**: v průběhu

turnaje v ledním hokeji v Rize, který probíhal o pěti víkendech od konce března do konce dubna na čtyřech stadionech, došlo k onemocnění přibližně stovky osob ze sedmi zemí. Akce se celkem účastnilo cca 4000 osob ze zahraničí, v ceně lístků byla i strava, která mohla být kontaminovaná, případně k nákaze došlo jiným způsobem. Šetřením u nemocných byla prokázána *S. Enteritidis* fagotyp 1 s identickým, řídce se vyskytujícím profilem (3-10-6-4-1).

- **chřipka A(H5N1):** v roce 2015 je v Egyptě evidováno téměř 200 lidských případů vyvolaných tímto virem ptačí chřipky. Vzhledem k situaci je žádoucí, aby ČS prověřily stav připravenosti při řešení epidemie ptačí chřipky (protokoly pro osobní ochranné pomůcky u pracovníků s drůbeží, použití antivirotik, atd.)

Detailed analysis of the results of the ECDC Annual Stakeholder Survey

Goritsa Zlatanova (Quality Management Officer, Resource Management and Coordination Unit) stručně informovala se závěry průzkumu mezi klíčovými osobami, které

jsou v pracovním kontaktu s ECDC (poradní sbor, správní rada, národní koordinátor, experti pro problematiku jednotlivých nemocí). Zúčastnilo se 31 % oslovených osob, převažuje značná spokojenost s rychlým hodnocením rizik a spokojenost s výsledky surveillance (programy pro jednotlivé nemoci) nebo tréninku. Pozitivní též je, že publikace vypracované ECDC jsou dále používány. Podrobná zpráva bude k dispozici pro jednání správní rady v červnu. Průzkum by měl probíhat každoročně.

Any other business

Další jednání AF proběhne ve dnech 23.–25. září a to jako společné jednání členů AF, národních zástupců pro surveillance a dalších národních představitelů (ve formě joint strategy meeting). Část jednání bude plenární, část v paralelních skupinách. Jednání bude předcházet 22. září akce k příležitosti výročí 10 let ECDC.

MUDr. Jan Kynčl, Ph.D.

*Oddělení epidemiologie infekčních nemocí
CEM - SZÚ*